

Vítězstvo Srdca

KREŠŤANSKÁ ŠLACHTA
POVOLANÁ K SVÄTOSTI

Rodina Panny Marie

2006 (IV) / č. 51

Kresťanská šľachta povolaná k svätosti

Cirkevné dejiny sú preplnené fascinujúcimi životopismi svätých mužov a žien zo šľachtických rodín. O niektorých z nich by sme sa radi zmienili v tomto vydaní *Víťazstva Srdca*. Zámerné ich vyberáme, aby nás dovedli k životopisu cisára Karola.

K svätosti sú síce povolaní všetci ľudia, no vládcovia krajiny, ktorí nesú zodpovednosť za celé národy, by sa mali výnimočným spôsobom vyznačovať vzorným životom. Hľadí na nich totiž verejnosť a ľudia sa chcú podľa nich orientovať. Ich svätý alebo nie svätý život sa odráža nielen v období ich panovania, ale častokrát pôsobí i na mnohé generácie. Ešte viac ako starozákonných kráľov uschoptil Boh kráľov kresťanských stáročí, aby v dôvere v jeho milosť a milosrdenstvo kráčali cestou svätosti. Ich vzorom bol sám Kristus, ktorého trónom bol kríž a ktorého korunou bolo trnie. A skutočne, v priebehu dejín žili takí vynikajúci panovníci, ktorí podľa evanjelia radikálne zmenili svoj život, takže Kristovo kráľovstvo v nich žiarilo stále v novom svetle.

Spomeňme napríklad Anglicko. Pápež Gregor Veľký, ktorý pochádzal z vysokej rímskej šľachty, poslal na ostrov rímskych a írskych misionárov, aby obrátili na kresťanstvo pohanský ľud. V „Dejinách Katolíckej cirkvi“ od Dr. J. Neuhäuslera Jozef Fuchs píše: *„O tom, ako hlboko sa ujalo kresťanstvo v Anglicku, svedčí skutočnosť, že od 7. do 11. storočia tam žilo 23 svätých kráľov a 60 svätých kráľovien a princezien.“*

V tej istej rodine častokrát vedľa seba stála nádherná svätosť a zastrašujúca hriechosť, ako napr. v španielskom šľachtickom rode Borja. Pradedom sv. Františka Borju (1510-1572) bol zlopovestný pápež Alexander VI. a starý otec svätca bol s veľkou pravdepodobnosťou zavraždený svojím vlastným bratom. František, naopak, nasledoval Božie volanie. Ako miestokráľ Katalánska vstúpil 36-ročný František po smrti svojej manželky k jezuitom. Toto svoje rozhodnutie však musel uchovávať v tajnosti, až kým bol ako 41-ročný konečne vysvätený na kňaza. Ani ako rehoľník nezabudol na svoju rodinu. Hoci sa navonok oddelil od svojich detí a príbuzných - aby nasledoval Božie volanie, bol im duchovne blízko ako nikdy doposiaľ; na smrteľnej posteli vyslovil ako posledné mená svojich piatich synov. Svoje kňazstvo žil tiež vo vedomí zmiernej obety za svoju rodinu, a preto konal za hriechy svojich predkov aj prísne pokánie. Ako druhý nástupca sv. Ignáca sa v značnej miere podieľal na rozvoji mladej rehole jezuitov.

Iba niekoľko rokov po jeho smrti vstúpil k jezuitom 17-ročný Alojz Gonzaga (1568-1591). Najprv sa písomne zriekol svojho práva prvorodeného, a tým aj svojho kniežacieho dedičstva. Jeho život sa zavŕšil už v 23. roku. Veľmi trpel pre hriechy život svojho brata, ktorému prenechal regenstvo: jeho brat bol exkomunikovaný za falšovanie pápežských mincí a vie sa o ňom aj to, že zabil svojho strýka. Ako veľmi je rozhodujúca naša osobná spolupráca s Božou milosťou!

Na konci dlhého zoznamu panovníkov - svätých osobností - nájdeme len prednedávnom blahorečeného cisára Karola I. z Rakúska. V jeho osobe dosiahlo Kristovo kráľovstvo vo svojej trpiacej a obetujúcej sa dimenzii nádherný vrchol.

Heinrich (+1024) a Kunigunda (+1033)

Kto navštívil dóm v Bambergu, určite neprehliadol umelecký mramorový sarkofág cisárskeho manželského páru Heinricha a Kunigundy.

Im vďačíme nielen za stavbu tohto chrámu, ale aj za zriadenie bamberskej diecézy.

Heinrichovi sa hovorí, že bol cieľavedomou osobnosťou a mužom činu. Nakoľko cisár Otto III. nezanechal dediča, prišlo po jeho smrti k veľkému boju o trón. Tento boj sa skončil Heinrichovým víťazstvom. V júni 1002 arcibiskup Willigis pomazal a korunoval za nemeckého kráľa ešte len 29-ročného Heinricha. O dva mesiace korunoval za kráľovnú aj jeho manželku Kunigundu z Luxemburgu.

Heinrich a Kunigunda boli ideálnym párom. Hoci moc a panovnícke práva spočívali v rukách kráľa, vládli títo manželia spoločne. Kunigunda bola jediným človekom, na ktorého sa mohol Heinrich úplne spoľahnúť a ktorému bezvýhradne dôveroval. V jeho neprítomnosti ho zastupovala vo všetkých vládných záležitostiach. No Kunigunda bola pre svojho manžela predovšetkým spoločníčkou na ceste k svätosti. Tak ako on i ona bola vychovávaná veľmi nábožne. A tak im ležalo na srdci hlavne duchovné a materiálne dobro svojej krajiny. Táto snaha ich spájala s manželským kráľovským párom Maďarska, sv. Gizelou – Heinrichovou rodnou sestrou a so sv. Štefanom Uhorským.

Heinrich si uvedomoval, že vládu môže prevziať iba s Božou pomocou a bremeno svojho úradu môže niesť iba s pomocou Krista a svätých. Preto častejšie navštevoval hrob svojho cteného učiteľa sv. Wolfganga. Pred každým veľkým podujatím sa vybral do Magdeburgu a prosil o pomoc sv. Maurícia. Poznal moc modlitby. Vrúčne priateľstvo ho spájalo aj s významným reformátorom svojej doby sv. Odiliom z Cluny, ktorého radu vždy prijal s veľkou vďačnosťou.

Heinrich sa ujal svojej úlohy panovníka s veľkou rozhodnosťou a s veľkým nasadením. Najprv bolo treba posilniť hranice ríše. Tým vyviedol Nemecko z katastrofálnej situácie, v ktorej sa ocitlo počas vlády jeho strýka. Vzorný život kresťanského vládcu mal byť odmenený v roku 1014. V tomto roku prijal 41-ročný nemecký kráľ spolu so svojou manželkou z rúk pápeža Benedikta VIII. cisársku korunu a zlaté žezlo. Heinrich si bol vedomý svojej zodpovednosti pred Bohom, ktorú prijal pomazaním za cisára, a zo všetkých síl sa snažil túto úlohu čo najlepšie plniť.

Mladý cisár spolu s Kunigundou nielenže obnovil ríšu, ale stal sa aj jedným z najvýznamnejších reformátorov cirkevných dejín. Z jeho iniciatívy sa konali mnohé synody. Vo svojej ríši obrodil klérus, chudobným biskupstvám prideliť bohatých pastierov, takže mohli opäť prekvitať, obnovil biskupstvo v Merseburgu a založil diecézu Bamberg. „Nikdy predtým a nikdy potom nemalo Nemecko taký zástup vynikajúcich biskupov.“ Najpádnejší dôvod pre založenie približne 170 kláštorov opisuje dojímavými slovami on sám: „Keďže mi už nezostala žiadna nádej na vlastných potomkov, zvolil som si za dediča Krista. Jemu som obetoval to najlepšie, čo mám: seba samého, moje majetky a všetko to, čo ešte nadobudnem.“

Heinricha a Kunigundu veľmi trápilo, že nemohli mať deti, no zároveň ich to pobádalo ešte k vrúcnejšej vzájomnej láske. Spoločne vládli 20 rokov, až kým Heinrich, ktorý bol vždy chorľavý, zomrel 13. júla 1024 vo Pfalz Grone pri Göttinge.

Po roku smútku vstúpila Kunigunda do kláštora benediktínok v Kaufungene, kde v povesti svätosti zomrela 3. marca 1033. Ako jediný cisár v dejinách bol Heinrich v roku 1146 svätorečený a o niekoľko rokov v roku 1200 aj jeho manželka Kunigunda. Ich spoločný sviatok Cirkev slávi 13. júla.

Prameň: Melchers,
Das große Buch der Heiligen, a. i.

Alžbeta Durínska (1207-1231)

Šľachtický rod Andechs-Meran sa preslávil svätými ženami, ktoré z neho vzišli, ako napr. sv. Hedwiga, teta sv. Alžbety, alebo jej sesternica sv. Anežka Česká.

No tak isto je tento rod známy aj surovosťou vladárov.

Alžbetina matka tak bažila po majetkoch, že jej nepriatelja sa spojili a zahrúdili ju, aby sa od nej oslobodili.

Alžbetin otec kráľ Andrej II. si vydobyl trón protiprávnou cestou: násilnou vojnou proti svojmu bratovi. Pochádzal z kráľovského rodu Arpádovcov, ku ktorému patrila aj sv. Štefan Uhorský.

Alžbeta nemala ešte ani päť rokov, keď musela opustiť svoju domovinu Maďarsko. S bohatým venom ju v striebornej kolíske, oblečenú v hodvábe, priviezli do Durínska, na dvor svojho budúceho manžela. Na Wartburgu nemala Alžbeta ľahké detstvo. Gisbert Kranz takto opisuje okolie, v ktorom vyrastala: „*Chamtivosť, nespravodlivosť, pýcha, zmyselné rozkoše, násilie... Má šesť rokov, keď je zavraždená jej matka; deväť rokov, keď zomrie jej snúbenec Hermann; desať rokov, keď v šialenstve zahynie jej svokor. Jej nový snúbenec, mladý gróf Ludwig, bol cirkvou exkomunikovaný.*“ Po niekoľkých rokoch sa zdala byť svadba z politických dôvodov nevhodná, a tak sa vážne uvažovalo o tom, že Alžbetu pošlú späť do Maďarska. No vtedy sa ujal iniciatívy jej ženích a vyjadril svoju naozajstnú, hlbokú lásku k nej: „*Vidíš tento veľký kopec pred nami?*“ opýtal sa rytiera Waltera. „*Keby bol z rýdzeho zlata a keby bol môj, zriekol by som sa ho radšej, než by som mal stratiť svoju Alžbetu. Nech ľudia hovoria, čo chcú! Ja hovorím, že ju milujem a že na tomto svete nemám nič, čo by mi bolo milšie!*“

Aké šťastné bolo napokon toto manželstvo! Alžbeta mala 13 rokov, keď sa vydala za 19-ročného Ludwiga. Svedkom ich šťastia bol celý dvor; a to napr. vtedy, keď sa Ludwig vracal z výpravy a Alžbeta mu išla na koni v ústrety. Vtedy ho zasypala „tisícimi bozkami“. Od jeho boku sa nepohla ani počas stolovania, hoci to bolo celkom proti dobovým zvyklostiam. No oheň, ktorý horel v

Alžbetinom srdci, nehorel iba pre jej manžela. Oveľa viac milovala svojho Stvoriteľa. Táto láska ju nútila k tomu, že ako prvá žena z vysokej šľachty sa až do vyčerpania starala o chudobných a chorých, pretože v nich videla samého Krista.

Počas veľkého hladomoru v roku 1226 rozdala núdzným všetky zásoby obilia. Denne dávala stravu 900 chudobným. Keď sa kvôli tomu príbuzní sťažovali u Ludwiga, on iba pokojne odpovedal: „*Pokým im nedaruje aj hrad, som úplne spokojný!*“ Sám Boh mu pomohol viacerými zázrakmi, vďaka ktorým mohol lepšie pochopiť Alžbetinu veľkodušnú lásku. Raz sa mu sťažovala jeho matka, že Alžbeta púšťa na hrad chorých a malomocných, a tým vystavuje všetkých dvoranov nebezpečenstvu nákazy, a vraj Alžbeta zašla dokonca tak ďaleko, že do manželskej postele uložila jedného malomocného. Ludwig sa ihneď ponáhlal do spálne presvedčiť sa, či matka nepreháňa. Keď odkryl prikrývku, nevidel chorého žobráka, ale Ukrižovaného. A pochopil. Od tohto okamihu mala Alžbeta z jeho strany ešte väčšiu dôveru a neobmedzenú slobodu robiť dobro.

Alžbeta čakala tretie dieťa, keď sa dopyčula, že Ludwig sa má vydať na križiacku výpravu do Svätej zeme. Niekoľko dní ho sprevádzala, akoby tušila, že na tejto zemi ho už neuvidí. A tak sa aj stalo. Ludwig v Taliansku ochorel a zomrel. Aký šok to bol pre Alžbetu! Mala ešte len 19 rokov a bola už vdovou.

Brat jej zosnulého manžela nebol v žiadnom prípade ochotný ďalej znášať Alžbetine dobročinné skutky. Vždy boli pre neho trňom v oku. A tak sa mladá vdova rozhodla opustiť Wartburg aj so svojimi tromi malými deťmi a nasledovať svoj veľký ideál, sv. Františka. So súhlasom svojho duchovného vodcu Konrada z Marburgu sa s veľkou bolesťou odlúčila od svojich detí a nasledovala Ježiša v dokonalej chudobe a ako františkánka-terciárka dala celý svoj život do služby chudobným.

Koľko potupy a opovrhovania musela zniesť zo strany šľachticov! No nič nemohlo skalíť jej vnútorné šťastie. Bolo ju vždy vidieť veselú a to udivovalo jej okolie. Vyčerpaná svojím asketickým životom odovzdanosti zomrela 17. novembra 1231 vo veku iba 24 rokov.

Keďže bola Alžbeta svätorečená pápežom Gregorom IX. iba štyri roky po smrti, žili ešte všetci očití svedkovia, ktorým vďačíme za tieto presné správy a detaily z jej príkladného života.

**Pramene: Gisbert Kranz, Politische Heilige
Schauber, Schindler (Hg.), Heilige und Namenspatrone im Jahreslauf**

Anežka Česká (cca. 1205-1282)

„Kráľ slávy neodmieňa svojich služobníkov podľa hodnosti úradov, ktoré zastávajú, ale podľa lásky a pokory, s ktorými vykonávajú svoje poslanie.“

Tieto slová sv. Františka Saleského sa presne hodia k životu sv. Anežky Českej.

Tak ako aj jej rovesníčka, sesternica Alžbeta Durínska – jej veľký vzor, opustila i ona slávu a bohatstvo a dobrovoľne si zvolila najväčšiu chudobu. Podobne ako Alžbeta spoznala i ona brutalitu vládcov dychtiacich po moci, ale to ju nezlomilo.

Anežka Česká sa narodila okolo roku 1205 v Prahe ako dcéra ctižiadostivého a bezohľadného panovníka Otokara I. Vo svojom politickom úsilí o moc zasnúbil otec trojročnú Anežku so synom sliezskeho kniežata Heinricha a sv. Hedwigy a dal ju previesť na ich dvor. Hedwiga odovzdala Anežku na výchovu do kláštora cisterciánok v Třebenicích. Tri roky, ktoré toto dieťa strávilo medzi vzdelanými a hlboko nábožnými sestrami, v značnej miere poznačilo jej ďalší život. Osvojila si u nich zásadu: *„Byť šľachticom, znamená stať sa svätým.“*

Anežka sa však mohla už onedlho vrátiť do Prahy. Ženích, ktorého jej vybrali, totiž zahynul na poľovačke. No jej otec túžiaci po moci mal už iné plány. Šesťročnú Anežku sľúbil ešte len dvojročnému dedičovi trónu cisára Fridricha II. a poslal ju na ďalšiu výchovu na dvor vojvodu Leopolda VI. do Viedne. Prepychový život na dvore sa protivil duši dieťaťa, ktoré vyrastalo v kláštornom prostredí a naučilo sa rozjímať o trpiacom Pánovi. A tak sa postila nielen cez pôst, ale aj v advente. Všetko sa jej darilo šikovne zakrývať.

Veľkým sklamaním pre jej otca Otokara bolo zrušenie zasnub Anežky s Heinrichom, čo spôsobili dvorné intrigy. Pre dediča cisárskeho trónu bola vybraná iná žena. A tak sa 20-ročná Anežka vrátila späť do svojej rodnej krajiny.

Na život českej kráľovskej dcéry mali veľký vplyv predovšetkým dve udalosti: Práve v tomto roku prišli do Prahy prví františkáni a svojím príkladným životom lásky k blížnemu priťahovali celé zástupy. Aj Anežka bola fascinovaná nezištnou láskou, chudobou a úplnou odovzdanosťou Bohu. Anežka tiež vedela o povolání svojej sesternice Alžbety Durínskej, ktorá po manželovej smrti použila svoje bohatstvo na pomoc chudobným a chorým. Po otcovej smrti sa Anežka rozhodla pre život pokánia a lásky k blížnemu. No práve v tomto čase ju požiadal o ruku cisár Fridrich II., otec jej bývalého snúbenca. Čo chcel Boh od nej? Mala sa stať cisárovnou? Po hlbokkej modlitbe napísala pápežovi Gregorovi IX. list, v ktorom vysvetlila, že sa zaslúbila Bohu, a preto nechce vstúpiť do manželstva – ani s cisárom. Pápež toto rozhodnutie odobril a dokonca ani sám cisár nebral jej odmietnutie ako osobnú urážku, veď *„dala prednosť väčšiemu Pánovi“*.

Anežka to myslela so svojím rozhodnutím vážne. 29-ročná predala všetok svoj majetok, zo zisku dala postaviť kostoly, kláštory a nemocnicu. Spolu so siedmimi mladými dievčatami z najbohatších českých rodín vstúpila na Turíce v roku 1234 do kláštora, ktorý dala už dva roky predtým postaviť a v ktorom už medzičasom žilo päť klarisiek. Anežka konečne uskutočnila svoj sen! Bez toho, že by sa boli niekedy videli, žila s Klárou z Assisi v takom vrúcnom priateľstve a hlbokkej jednote, že na sklonku svojho života mohla povedať: „*Klára je druhá polovica mojej duše.*“ Z ich korešpondencie sa nám dodnes zachovali štyri listy.

Už niekoľko mesiacov po vstupe do kláštora sa stala Anežka na želanie pápeža opátkou Kláštora klarisiek v Prahe. A tu Anežka nielen umývala nádoby, upratovala cely, opravovala šaty, ale starala sa aj o chorých a malomocných za múrmi kláštora a prinášala úľavu v telesnom a duševnom trápení. V priebehu rokov dala okolo kláštora postaviť viacero nemocníc a sirotincov, domov pre malomocných a ľudí bez domova. V Prahe ju už onedlho nazývali „*matkou chudobných*“. Všetku lásku a silu čerpala z úcty k sv. krížu a predovšetkým zo sv. Eucharistie. To, čo zanechala svojim sestram ako testament, bol jej príkladný život: „*Stále sa usilujte o lásku k Bohu a o lásku k blížnemu, uchovajte si pokoru a svätú chudobu ako Kristus!*“ Po noci prebdenej medzi svojimi sestrami opustila 2. marca 1282 túto zem. V roku 1989 vyhlásil pápež Ján Pavol II. českú kráľovskú dcéru za svätú.

Pramene: Franz von Sales, Philothea Egger Gottfried, Agnes von Prag

Kráľ Ľudovít IX. z Francúzska *(1214-1270)*

„*Kráľ kráľov sveta*“, tak nazval svätého monarchu známy historik tej doby Matthew Paris. Za vlády Ľudovíta dosiahlo Francúzsko svoj vrchol. Ľudovít bol človekom, ktorého obdivovali a ktorého si ctili nielen jeho priatelia, ale dokonca aj jeho nepriatelia.

Jeho spovedník, ktorý ho sprevádzal dvadsať rokov, dosvedčil:

„*Bolo na ňom niečo také božské, že dokázal upokojiť najutrápenejších a povzbudiť najsvätejších.*“

*Ľ*udovít nemal ešte ani 12 rokov, keď bol po smrti svojho otca 26. novembra 1226 v Remeši korunovaný za kráľa. No do jeho plnoletosti prebrala zaňho vládu jeho matka Blanka.

*A*ko 19-ročný si vzal za manželku 13-ročnú Margarétu Provensálsku. Touto svadbou sa zjednotil juh a sever Francúzska. Ludovít a Margaréta žili v šťastnom manželstve, z ktorého vyšlo jedenásť detí. Ludovít už od malička miloval modlitbu a každodennú svätú omšu. Raz za týždeň pristupoval k sviatosti zmierenia a pod svojím kráľovským plášťom neraz nosil hrubý františkánsky habit. Jeho životný štýl bol nadmieru skromný a na sklonku života bol ešte viac asketický. Jeho manželka si niekedy priała, aby sa obliekol do prepychových šiat, no Ludovít sa zdráhal vyhovieť tomuto prianiu. Hovorí sa, že raz na jej naliehanie tak predsa len urobil, ale on ju zase poprosil, aby odložila všetky svoje šperky a skvosty.

Pri jeho stole denne jedlo 120 chudobných, ktorých neraz obsluhoval on sám. Sám sa staral aj o malomocných, zakladal nemocnice a domovy pre slepcov a pre ľudí odvrhnutých spoločnosťou. Keď ho raz jeho ministri upozornili, že jeho almužny ďaleko presiahli predpokladanú výšku, on odpovedal: „*Králi musia niekedy prekročiť svoje výdavky, a keď som to urobil, tak to robím oveľa radšej na almužnách ako na nepotrebných veciach.*“

Veľmi túžil po spravodlivosti. Príkladne sa snažil dať do poriadku všetko preukázané bezprávie posledných štyridsiatic rokov - z čias vlády jeho otca a starého otca. Pritom neraz urobil veľmi neobyčajné rozhodnutia. Keďže si veľmi želal jednotu s anglosaským vládárom, dobrovoľne vrátil Anglicku viaceré územia. Iba málokto z jeho spolupracovníkov dokázali pochopiť tieto skutky zadostučinenia a veľkodušnosti. No Ludovítovi nemohli prekaziť jeho mierové snahy. „*Veľmi dobre viem, že anglický kráľ nemá žiadne právo na túto krajinu*“, povedal francúzskym šľachticom. „*Ja mu ju však vraciam, aby panovala láska medzi mojimi deťmi a jeho deťmi, veď sú predsa príbuzní. Chcem nastoliť pokoj a jednotu medzi týmito dvoma kráľovstvami.*“ Keď jeho brat vyhral podvodom súdny proces, napomenul ho slovami: „*Myslíte si, že stojíte nad zákonmi preto, lebo ste môj brat?*“

V roku 1244 zložil kráľ počas ťažkej choroby sľub, že v prípade uzdravenia sa zúčastní na križiackej výprave. Chcel oslobodiť Jeruzalem, ktorý padol do rúk moslimov, a kresťanské miesta chcel uchrániť pred znesvätením a zničením. Kresťanskí rytieri vtedajšej doby to pokladali za správny a vznešený úmysel. V júni 1249 bol úspešný v Egypte. No o niekoľko mesiacov ho i s jeho rytiermi zajali. Keďže ťažko ochorel na úplavicu, musel sa dobytého mesta zase vzdať. Keď sa dopyčul o smrti svojej matky, ktorá v čase jeho neprítomnosti prevzala vládne záležitosti, rozhodol sa v roku 1252 vrátiť do Francúzska. No situácia na Blízkom východe nedala kráľovi pokoj. V roku 1261 sa vybral na ďalšiu križiacku výpravu. So svojím 60-tisícovým vojskom vyplával na more. No ešte kým čakal na podporu Karola z Anjou, ochorel na cholera a spolu s ním tisíce vojakov. Kráľ zomrel pri Tunise 25. augusta 1270 s rukami rozpäťmi v podobe kríža.

V testamente, ktorý zanechal následníkovi trónu, dojímavo hovorí o ideále kráľa, ktorý sa z celého srdca snažil uskutočniť: „*Milý synu, na prvom mieste ťa chcem naučiť, aby si celým srdcom a zo všetkých síl miloval Pána, svojho Boha; pretože bez toho niet spásy.*“ Tohto vzorného vládcu a manžela vyhlásil za svätého pápež Bonifác VIII. 11. augusta 1297.

Pramene: Ferdinand Holböck, Heilige Eheleute
Diethard H. Klein, Das große Hausbuch der Heiligen
Gisbert Kranz, Sie lebten das Christentum

Jana z Valois (1464 -1505)

„Dovolím si tvrdiť, že Jana patrila k ľuďom, ktorí prijali od Boha najviac útechy, zjavení, inšpirácií a poznania,“ toľko spovedník o svätej kráľovnej po jej smrti 4. februára 1505. „Je to už dlho, čo žil na zemi niekto, kto prijal také milosti.“ Tieto milosti boli Božím darom za nevysloviteľné utrpenie, ktoré musela Jana znášať, z ktorého však urobila obeť lásky pre svojho kráľa a pre svoj národ.

Jana z Valois, známa tiež aj ako Jana Francúzska, bola dcérou obávaného kráľa Ľudovíta XI., ktorý bol v tom čase najväčším európskym monarchom. Ako veľmi túžil po potomkovi! No bolo mu darované dievča, a to bolo ešte aj telesne postihnuté. Svoje sklamanie dal dievčaťu bolestne pociťiť. Opovrhovaná a pokorovaná vlastným otcom hľadala Jana pomoc a útechu v modlitbe. Hlboká nábožnosť dievčaťa, podporovaná matkou, sa kráľovi znepáčila. A tak otec oddelil len päťročnú dcéru od matky a dal ju do výchovy na zámok jej budúceho manžela.

Z politických dôvodov sa Jana už ako 12-ročná vydala za svojho 14-ročného bratranca Ľudovíta Orleánskeho. Toto manželstvo, ktoré bolo mučeníctvom, trvalo 22 rokov. Ľudovít nechcel o svojej žene ani len počuť a opovrhoval ňou presne tak isto ako jej otec. No na Janu čakala ešte väčšia skúška. Keď v roku 1498 pripadla francúzska koruna jej manželovi, dal Ľudovít Orleánsky vyhlásiť ich manželstvo ihneď za neplatné, nakoľko bolo - podľa jeho slov - vynútené a nenaplnené. Potom sa oženil s mladou vdovou svojho predchodcu. Či bolo Ľudovítovo vyhlásenie neplatnosti právnický opodstatnené alebo nie, sa dá ťažko dokázať. 34-ročná kráľovná v každom prípade veľmi hlboko pociťovala bolesť z nepravosti a verejného poníženia. „Viem, že Boh toto dopustil, aby som mu mohla slúžiť lepšie ako doposiaľ a aby som mohla uskutočniť svoje prvé prianie, a to založiť rehoľu ku cti Panny Márie.“

Je dojímavé sledovať, s akou láskou Boh pomáhal ťažko skúšanej kráľovnej. Keď ležal bezohľadný kráľ Ľudovít XI. na smrteľnej posteli, cez pápeža Sixta IV. prikázal k sebe priviesť známeho talianskeho divotvorcu Františka z Paoly v nádeji, že ho uzdraví. František kráľa neuzdravil, ale pripravil ho na smrť. Po jeho smrti zostal svätec na dvore ako radca následníka trónu a vďaka tomu poznal Janinu bolestivú situáciu, ktorá nastala anulovaním jej manželstva. Ďalších 25 rokov zostal sv. František vo Francúzsku a podporoval Janu pri zakladaní rehole.

Jana mala len 6 rokov, keď ju Panna Mária poverila úlohou, aby k jej cti založila rehoľné spoločenstvo. Jana, ktorá prijala po zložení sľubov meno sr. Gabrielle Marie, sa vyznačovala predovšetkým mlčanlivosťou a pokorou. Naučila sa tomu ako dieťa a manželka v dlhoročnej škole utrpenia. Heroickým spôsobom žila lásku k blížnemu. Starala sa o siroty a vdovy a zaujímala sa o to, kde žijú chudobní, ktorí sa za svoju chudobu hanbili. Im cez veriace spolupracovníčky potom posielala bielizeň, potraviny a peniaze. S veľkou nežnosťou a dobrotou sa sama starala o chorých.

„V raji je už iba láska. Preto musí ten, kto sa tam chce dostať, kráčať cestou lásky k blížnemu. Dcéry moje, vždy myslite na to, že máte Boha milovať nadovšetko a robiť všetko iba z lásky k nemu. Milujte aj svojho blížneho a každú sestru, robte im dobro tak, ako chcete, aby robili aj oni vám.“

Jej silou bola svätá Eucharistia. Nikdy neprijala sväté prijímanie bez toho, žeby sa pritom nerozplakala. Pri bohostánku našla všetku lásku, ktorú potrebovala pre obety a život pokánia, pri bohostánku prijímala všetku dobrotu, ktorú okolo seba šírila.

Napriek slabému zdraviu konala ťažké pokánie, ktoré obetovala za obrátenie svojho manžela a svojho národa. Po smrti našli jej telo opásané pásom pokánia a železnou reťazou. Tí, ktorí boli pri nej v hodine smrti, sa stali svedkami jej svätosti - jej izba bola viac ako hodinu zaplavená nezvyčajným svetlom. Jej telo zostalo neporušené a na jej príhovor sa udialo veľmi veľa zázrakov. V čase náboženských vojen v rokoch 1561/62 bol jej sarkofág, žiaľ, zničený a jej telo spálené.

Prameň: Jean Francois Soubrier,
Saint Jeanne de France, Montrouge, Neue Stadt 2000

Bl. Karol Habsburský Cisár rakúsky, kráľ uhorský

*P*ápež Ján Pavol II. za 26 rokov svojho pontifikátu vyhlásil 1342 Božích služobníkov a služobníc za blahoslavených a 482 za svätých. Nie všetky blahorečenia a svätorečenia prebiehali hladko. Občas sa stávalo, že nátlakové skupiny samozvane prebrali na seba úlohu niekdajšieho “diablovho advokáta” a rozprúdili ostrú propagačnú kampaň. V niekoľkých prípadoch sa im dokonca podarilo dosiahnuť, že akt blahorečenia bol odložený na neurčito (napríklad v prípade španielskej kráľovnej Kataríny Aragonskej alebo francúzskeho kňaza Leona Dehona). Inde zas prekazili blahorečenie (prípád našich biskupov Jána Vojtaššáka a Michala Buzalku).

Takéto prekážky bolo treba prekonať aj pri procese blahorečenia rakúskeho cisára a uhorského kráľa Karola, ktorý bol vyhlásený za blahoslaveného 3. októbra 2004. Proti jeho blahorečeniu sa stavali hlavne liberálne a protimonarchistické kruhy v Rakúsku. Pripisovali mu rozličné činy, postoje a vlastnosti, ktoré ho mali diskvalifikovať, ale ktoré sa napokon ukázali ako nepravdivé alebo zlomyselne skreslené. Tieto námietky neostali však bez následkov a pod ich vplyvom sa potom k blahorečeniu negatívne stavali aj liberálni katolíci okolo týždenníka Die Furche, napr. jeho vydavateľ Rudolf Mitlohner alebo dekan Teologickej fakulty Viedenskej univerzity prof. Paul Zulehner SJ. Tvrdili, že blahorečenie je neželateľné, pretože spôsobí problémy rakúskej Cirkvi, zbytočne podráždi republikánov, rozdelí veriacich a pod.

Cisár Karol I. (ako uhorský kráľ Karol IV.) bol aj panovníkom našich rodičov a prarodičov, a teda by sa bolo čakalo, že jeho beatifikačný proces vzbudí záujem aj na Slovensku. Ale okrem rozpačitého mlčania nedošlo k nijakým verejným prejavom súhlasu alebo odporu. Aj v súkromných rozhovoroch sa celá záležitosť komentovala dosť rozpačito. Vyslovovali sa skôr výhrady než súhlas. V určitom zmysle to bolo pochopiteľné, pretože v súvislosti s cisárom Karolom sa vynorili tmavé obrysy prvej svetovej vojny a posledná fáza nášho živorenia v Uhorsku. Jeho meno vyvolávalo trpké spomienky na ťažké časy biedy, utrpenia a národnostného útlaku. Pád Habsburskej ríše v r. 1918 znamenal koniec našej tisícročnej koexistencie s Maďarmi (od r. 1867 pod Maďarmi) v spoločnom štáte a oficiálne sa označoval ako oslobodenie.

Od roku 1918 sa Habsburský rod samovoľne dával do súvislosti so všetkým, čo hatilo náš národný, politický a sociálny rozvoj. Habsburgovci predstavovali minulosť, ktorá sa žiakom v školách a dospelým vo verejnom živote vykresľovala v tých najčiernejších farbách. Bol to zjednodušený, spolitizovaný a zároveň aj veľmi nevyvážený pohľad. Jeho výsledkom bolo, že sa dodnes akosi nevieme zbaviť psychologickéj záťaže, ktorá nám bráni vidieť posledného Habsburga Karola I. (IV.) v objektívnom svetle a bez osobných predsudkov.

Habsburský rod vládol Uhorsku skoro 400 rokov. Za ten čas sa na kráľovskom tróne vystriedalo mnoho panovníkov. Nie všetci boli múdri, dobrí a spravodliví, ale všetci boli Dei gratia (z Božej milosti) naši legitímni vládcovia. Ich zásluhou bolo aj to, že Slovensko ostalo v prevažnej väčšine katolíckej napriek otrasom a búrkam reformácie. Karol sa na rolu kráľa nepripravoval ani na ňu neašpiroval. Stal sa uhorským kráľom divnou a tragickou zhodou okolností. Prvý následník trónu – princ Rudolf, syn cisára Františka Jozefa I., spáchal samovraždu; druhý následník trónu František Ferdinand (synovec Františka Jozefa I.) sa stal obeťou atentátu v Sarajeve, čo bolo príčinou prvej svetovej vojny. Keď vojna vstúpila do svojho tretieho roka, František Jozef I. zomrel (21. nov. 1916) a Karol (syn jeho synovca Ota) nastúpil na cisársky trón.

Karol bol hlboko veriaci kresťan, ktorý kresťanské zásady a svoje kresťanské cítenie premietal do každodenného života, a to nielen ako otec početnej rodiny, ale aj ako panovník pri výkone svojej zodpovednej funkcie. Jeho životopisec G. Brook-Shepherd (v diele *The Last Habsburg*, New York 1968) o ňom píše, že jeho deň – aj potom, keď bol cisárom a najvyšším vojenským veliteľom – sa začínal sv. omšou o šiestej hodine ráno. Pri jeho beatifikačnom procese boli predložené mnohé svedectvá o jeho úsilí byť spravodlivým panovníkom. Nebolo v ňom aristokratickej pýchy takej typickej pre jeho dobu. Dôstojne sa pohyboval vo vysokých kruhoch, ale vedel sa priblížiť aj k jednoduchým ľuďom – k sedliakom, vojakom, robotníkom – s porozumením si vypočuť ich ťažkosti a zdieľať ich starosti.

Keď sa stal panovníkom a prijímal kráľovskú korunu, povedal: *„Moja koruna je svätá povinnosť, ktorou ma poveril Boh... Chcem byť spravodlivým a láskavým vládcom mojich národov. Budem sa neustále usilovať o zveladenie ich mravného a duchovného blaha, ochraňovať slobodu a poriadok v mojich krajinách a chcem zaistiť, aby všetky vrstvy obyvateľstva mohli v pokoji užívať plody svojej poctivej práce.“*

Zdedil nielen trón, ale aj vojnu, ktorú on nezapríčinil ani nevypovedal, ktorú však s vypätím všetkých síl chcel ukončiť. V manifeste, ktorý vydal pri nástupe na trón, sa slávnostne zaväzoval, že urobí všetko možné, aby zabezpečil svojim národom mier. Aj sa o to pokúsil. Prostredníctvom bratov svojej manželky, Sixta a Xavéra de Bourbon-Parma, ktorí boli dôstojníkmi francúzskej armády, sa obrátil na francúzsku vládu s návrhom mierového rokovania. Bohužiaľ, plány boli prezradené a projekt ostal nedokončený. O to horlivejšie Karol podporoval mierové úsilie pápeža Benedikta XV. Bol jediným panovníkom, ktorý pozitívne odpovedal na pápežovu mierovú výzvu.

Vojnové pomery mu nedovolili, aby sa hlbšie venoval vnútorným záležitostiam svojej mnohonárodnej ríše. Ale niet pochyb, že mal porozumenie pre problémy národov a národností Rakúsko-uhorskej monarchie. Dokázal to hneď pri nástupe na trón, keď vyhlásil všeobecnú amnestiu, ktorá sa vzťahovala najmä na politických väzňov. V rámci tejto amnestie boli prepustení na slobodu aj českí politici Karel Kramář a Alois Rašín, ktorí boli predtým odsúdení na smrť pre velezradu. (Po rozpade monarchie sa K. Kramář stal ministerským predsedom a A. Rašín ministrom prvej česko-slovenskej vlády). Na konci vojny verejne vyjadril súhlas s požiadavkou práva národov na sebaurčenie, ako ju nastolil americký prezident Wilson.

O jeho vzťahu k Slovákom veľa nevieme. Jeho životopisec však zaznamenal, že 16. júla 1918 s manželkou a s dvoma deťmi, Ottom a Adelhaidou, navštívil Bratislavu. Prišli loďou z Viedne a okrem úradných a spoločenských stretnutí boli hosťami na veľkej dožinkovej slávnosti, ktorá sa konala „na veľkej lúke“, kde sa dnes nachádza Petržalka. Sem ich prišli pozdraviť sedliaci, vinohradníci a pestovatelia zeleniny z okolitých dedín. Boli oblečení v krojoch a obdarovali ich plodmi zeme. Kráľovná Zita spomínala: „Privítali nás tak srdečne, že som to prežívala ako krásny sen.“ Manžel jej však pripomenul: „Lud nás víta a volá na slávu, ale ja viem, že bez mieru v Európe a bez reforiem v štáte monarchia ďalej existovať nemôže.“

V lete 1918 sa udalosti rútili takým tempom, že už ani cisár ich nemohol zastaviť alebo zmeniť ich smer. Rakúsko-Uhorsko vojnu prehralo a koncom októbra muselo prijať podmienky mieru, ktoré diktovala víťazná strana. Karol bol pozbavený trónu a prinútený žiť i zomrieť vo vyhnanstve. A práve v povojnových rokoch bolo jeho kresťanstvo vystavené najťažšej skúške. Beatifikáciou mu Cirkev oficiálne vystavila vysvedčenie, že skúšku zložil *magna cum laude* (s najväčšou pochvalou).

Je však mnoho ľudí, nielen v Rakúsku, ale aj u nás, ktorí sa s beatifikáciou cisára Karola akosi nevedia zmieriť. Niekomu prekáža i to, že Karol bol monarcha a nie demokrat, že vládu nezískal v demokratických voľbách, ale ju zdedil. Ako keby monarchia bola menej než republika; ako keby kráľ bol menej hodným kandidátom na blahorečenie než mních, kňaz, učenec alebo jednoduchý laik. Lahko sa zabúda, že monarchia je tradičným európskym (a do konca 18. storočia takmer výlučným) spôsobom riadenia štátu. Keď francúzski revolucionári zrušili monarchiu a popravili kráľovský pár, pápež Pius VI. vo svojej alokúcii nazval monarchiu „*najlepšou formou vládnutia*“. Dnes už v očiach Cirkvi majú rovnaké postavenie všetky legitímne formy vlády, monarchia rovnako ako republikánske zriadenie, práve tak ako v Európskej únii celkom harmonicky žijú vedľa seba monarchie (Veľká Británia, Švédsko, Belgicko, Holandsko, Španielsko) i republiky.

Blahorečenie cisára Karola na Svätopeterskom námestí bolo mimoriadnou udalosťou aj pre Svätého Otca Jána Pavla II. Podobne ako Slovensko, aj tá územná časť Poľska, v ktorej žili jeho rodičia, bola čiastkou Rakúsko-uhorskej monarchie. Jeho otec bol dokonca vojakom armády, ktorej najvyšším veliteľom bol cisár Karol. Inými slovami: Karol bol práve tak panovníkom mnohých Poliakov, ako bol panovníkom Slovákov a vzťah Svätého Otca k cisárovi je v mnohom ohľade podobný nášmu. Práve preto pápež citlivo registroval všetky námietky a podrobne dal preskúmať všetky činy a prejavy tohto kráľovského kandidáta na blahorečenie. A na základe toho, čo o ňom vedel a čo sa o ňom dozvedel, pri jeho blahorečení povedal: „*Dúfam, že cisár Karol bude slúžiť ako vzor najmä tým hlavám štátov, ktoré nesú politickú zodpovednosť za dnešnú Európu.*“

Keď 29-ročný Karol zasadol na cisársky trón, prebral na svoje plecia veľmi zodpovednú a náročnú úlohu, ktorú musel vykonávať za nesmierne ťažkých vojnových okolností. Svoje mocenské postavenie chápal biblicky: „*Moc vám dal Pán a vládu Najvyšší. On je ten, čo bude skúmať vaše skutky a prezerá vaše úmysly.*“ (Múd 6,3). V tomto duchu pokladal svoje cisárstvo predovšetkým za „*službu*

svojim národom”. Pri výkone svojich povinností si plne uvedomoval, že spoločné dobro, o ktoré sa usiloval, má nielen hmotný, ale aj duchovný obsah. Nepodarilo sa mu dosiahnuť všetko, čo chcel, a podľa svetských kritérií jeho panovanie nemožno označiť za úspech. Ale ani Boh, ani Cirkev nemerajú zásluhy podľa dosiahnutých úspechov...

Kiežby blahoslavený cisár Karol bol vzorom všetkým, čo riadia osudy nášho národa – a hlavne tým, čo sa síce hlásia k svojej viere, ale oddeľujú náboženstvo od svojho politického života.

František Vnuk

Blahoslavený cisár Karol I.

„Len zriedka bol nejaký panovník tak zaznávaný ako to bolo v prípade tohto kráľa, a neexistuje snáď žiaden iný, ktorý by tak ako on vlastnil všetko potrebné na to, aby svoje národy urobil šťastnými. Jeho osudom bola nevďačnosť, ohováranie a ťažké urážania, ktorým nakoniec nedokázalo čeliť ani jeho vznešené srdce... Musím preto toľko trpieť, aby sa moje národy opäť zjednotili,“ povedal mi v agónii. Potom doslova dodal: „Odpúšťam im!“¹

Cisárovná Zita z Rakúska

*T*ieto riadky nestratili od roku 1922 nič na svojej aktuálnosti. Cisárov obraz, jeho osobnosť a jeho konanie sú dodnes podávané jednostranne až sfaľšované a posudzované memoárovou literatúrou, antipropagačnými i obrannými spismi.²

Takto vidí situáciu dnes Dr. Prof. Alžbeta Kováčsová, členka komisie historikov pre proces blahorečenia cisára Karola I. z Rakúsko-Uhorska. A to je, žiaľ, aj pravda. O to viac je potrebné spomenúť, že 80 rokov po cisárovej smrti bola o ňom konečne vydaná prvá vedecky podložená štúdia. Táto excelentná historička počas svojej 18-ročnej práce vyhládala so svojimi spolupracovníkmi 41 verejných, cirkevných a súkromných archívov v Európe a v USA, aby mohla vydať svoju dvojzväzkovú dokumentáciu „Untergang oder Rettung der Donaumonarchie“ („Zánik alebo záchrana Rakúsko-uhorskej monarchie“). Mnohé knihy o cisárovi Karolovi sa opierali o neúplné a dokonca nepravé dokumenty, a preto často nezodpovedali pravde. Vďaka tomuto dielu teraz možno vidieť osobu cisára Karola v správnom svetle, objaviť a uctievať si v ňom veľkú, hlboko veriacu osobnosť, ktorá je schopná milovať a trpieť.

Nech nám jeho príhovor pomôže budovať ríšu pokoja a pravdy, lásky a jednoty – ako sa o to sám z hĺbky srdca usiloval.

Neočakávané následníkom trónu

Arcivojvoda Karol František Jozef prišiel na svet 17. augusta 1887 na zámku Persenbeug v dolnom Rakúsku. Bol prasynovcom cisára Františka Jozefa a jeho šance stať sa raz cisárom Rakúska boli nepatrné. Avšak rokmi a udalosťami sa táto možnosť stávala reálnejšou. Keď nečakane zomrel korunný princ Rudolf, syn cisára Františka Jozefa, prešlo následníctvo trónu na jeho synovca arcivojvodu Františka Ferdinanda. Ten bol v roku 1914 zavraždený v Sarajeve. Ďalším v následníctve trónu bol arcivojvoda Karol, pretože jeho otec Otto, mladší brat arcivojvodu Františka Ferdinanda, zomrel už v roku 1906.

„Cisár bol hlboko veriaci a túžil po obnove v náboženskom duchu. Snáď najviac nenávisť zo strany nepriateľov a protivníkov mu spôsobilo jeho náboženské a procirkevné zmýšľanie. Vedomie vlastnej zodpovednosti pred Bohom v ňom vytváralo živú silu, ktorá ho ustavične usmerňovala v jeho konaní. Nebola to žiadna pochmúrna, fanatická zbožnosť, ktorá ho charakterizovala, ale skôr radostné vyznávanie, ktoré ho robilo šťastným. V tom spočívala jeho mravná sila a z týchto prameňov vnútornej dôvery čerpal útechu v najhorších dňoch.“³

Hugo Hansch
rakúsky historik

Modlitbou pripravovaný na svoje povolanie

Karolova matka, arcivojvodkyňa Mária Jozefa zo Saska, je opisovaná ako pokojná, zodpovedná, navonok skôr chladná, ale hlboko veriaca žena. Svojho syna brávala už v ranom veku na sv. omšu a učila ho modliť sa. Väčší vplyv na jeho náboženský život mal však jeho vychovávateľ gróf Wallis a jeho učiteľ náboženstva P. Norbert Geggerle. On nám zachoval aj slová, ktoré v roku 1895 o 8-ročnom arcivojvodovi prorocky vyslovila istá stigmatizovaná uršulínka, matka Vincentia Fauland: „Áno, treba sa zaňho veľa modliť, pretože sa raz stane cisárom a bude musieť veľa trpieť. Stane sa zvláštnym cieľom útokov pekla.“⁴ Už vtedy sa vytvorila skupina modliacich sa ľudí,

neskoršia Liga modlitieb za cisára Karola, ktorá mala svojimi obetami a modlitbami podporovať Karolove účinkovanie.

Karol plodne spolupracoval s týmto náboženským dedičstvom. Až do čias exilu na Madeire – a práve tam – vidno, ako veľmi sa snažil žiť svoje povolanie pravého kresťana a bolestné a ťažké situácie chcel riešiť pomocou dôverujúcej modlitby a odvážneho konania. Karol sa stal veľkým mužom modlitby. Kaplnka bola najdôležitejším miestom v jeho dome, kde strávil veľa hodín a kde pred Najsvätejšou Sviatosťou uskutočňoval svoje rozhodnutia. K jeho životu neodmysliteľne patrila každodenná sv. omša spojená so sv. prijímaním. Mnohokrát a s radosťou svedčil o tom, že je katolíckym panovníkom. Robil to predovšetkým vo vojenských kruhoch a staral sa o dobrú duchovnú starostlivosť na fronte. Podporil aj myšlienku postaviť vo Viedni tzv. kostol pokoja a konvent, kde sa malo modliť za hriechy veľkomesta a kde mohli kňazi v utiahnutosti a v modlitbe načerpať novú silu. Keď to vtedajší kardinál Piffl odmietol s vyjadrením, že Viedeň nepotrebuje žiadnu kontemplatívnu rehoľu, ale veľa diecéznych kňazov, odpovedal cisár Karol sklamané: „*Mesto, ktoré nepozná moc modlitby a necení si ju, musí zaniknúť. Pre Rakúsko už neexistuje záchrana, pretože stratilo silu modlitby.*“⁵

Karolova otvorenosť a súcit so sociálne slabšími ľuďmi budili pozornosť verejnosti už vtedy, keď bol ešte dieťaťom. Aby sám mohol pomáhať chudobným a hladujúcim, založil si vraj už ako malý chlapec zeleninovú záhradku.

Manželstvo jeho matky s arcivojvodom Ottom, mužom, ktorý sa tešil zo života, no nemal pevný charakter, nebolo, žiaľ, šťastným. Nakoniec arcivojvoda Otto zomrel už vo veku 41 rokov na následky svojho spôsobu života.

Dobrym vzdelanim pripraveny na svoj urad

Cisár František Jozef sa chcel miešať do Karolovho vzdelania. No výslovným želaním Karolových rodičov bolo, aby sa upustilo od štátnej výchovy, pretože sa obávali liberálneho a slobodumurárskeho vplyvu. Tak Karola učili súkromní učitelia, ale vyučovanie prírodovedných predmetov navštevoval na viedenskom gymnáziu. Podľa cisárovho nariadenia však nesmel zmaturovať. Preto sa Karol nemohol neskôr preukázať žiadnym oficiálnym dokladom o ukončení univerzity alebo doktorátom. Cisár František Jozef bol toho názoru „... že pre člena cisárskeho domu nie je vhodné vystupovať vo verejnej konkurencii. Pre mladého arcivojvodu to bolo mimoriadne ťažké, pretože bol usilovným a vytrvalým žiakom.“⁶ Popri rozmanitej športovej výchove sa kládol veľký dôraz na domáce a cudzie jazyky. Hovorí sa, že Karol dobre ovládal sedem rečí.

V univerzitných štúdiách pokračoval v Prahe formou súkromných prednášok významných profesorov v odboroch: štátne, administratívne právo a právo národov, trestné právo, civilné a cirkevné právo, národná ekonómia a veda o financiách. Štúdium všetkých predmetov ukončil s vynikajúcimi výsledkami. Zároveň absolvoval vojenské vzdelanie. Aj v tejto oblasti mal veľký

úspech a všetky hodnotenia ho ukazujú ako vzor vojenských čností. Pekné svedectvo z týchto čias nám podáva Arthur z Polzer-Hoditz, s ktorým sa arcivojvoda Karol priatelil: „Napriek výraznému vekovému rozdielu takmer dvadsiatich rokov arcivojvoda rád vyhľadával moju spoločnosť. Tešil som sa z jeho zábavnej, otvorenej povahy a z jeho dobrého srdca ... Popri všetkej mladíckej radosti zo života miloval vážne rozhovory. Bol som často prekvapený jeho jednoduchým a jasným úsudkom o ľuďoch alebo o veciach. Tento úsudok bol vždy dobroprajný, nikdy nie nenávisťný.

Preukázal veľký zmysel pre prírodné krásy a miloval hory. Pritom bol ďaleko od všetkej sentimentality. Nenávidel pozérstvo ... Už vtedy som si všimol jeho nápadne dobrú pamäť nielen na ľudí, ale aj na udalosti.“⁶⁷

„*V*čase nášho zasnúbenia mi raz povedal:

Teraz si musíme spoločne pomáhať do neba.“

Na výslovné želanie arcivojvodu Karola
cestovala princezná Zita so svojou matkou po zásnubách
do Ríma, aby si na súkromnej audiencii
vyprosila od Svätého Otca požehnanie
pre ich spoločnú budúcnosť.

Počas rozhovoru pápež Pius X. povedal,
že v arcivojvodovi Karolovi vidí ďalšieho následníka trónu.
Napriek snahe Zity a jej matky opraviť tento výrok,
pápež zopakoval svoj výrok a dodal, že v Karolovi vidí odplatu,
ktorú nebo dáva Rakúsku za jeho vernosť Cirkvi a pápežovi.

Toto proroctvo bolo prekvapujúce,
pretože následník trónu arcivojvoda František Ferdinand
ešte žil a nikto nemohol tušiť,
že bude o tri roky neskôr v roku 1914 v Sarajeve zastrelený.

Posilnený šťastným rodinným životom

K keď cisár František Jozef upovedomil arcivojvodu Karola, aby sa začal obzerať po nejakej neveste primeraného stavu, padla jeho voľba na francúzsku princeznú Zitu. Bola sedemnástou z 24 detí z druhého manželstva vojvodu Róberta, ktorý žil so svojou rodinou v exile v Rakúsku. V rodine panovala pekná atmosféra, pestovala sa hudba a podporovala sa dobrá výchova a vzdelanie. Predovšetkým tu bola snaha odovzdať deťom katolícku vieru a praktizovať činnú lásku k blížnemu. To, že sa v dome Bourbonovcov rozprávalo viacerými jazykmi, bolo pre Zitu veľmi užitočné.

Karol a Zita sa spoznali už v detstve, no k hlbšiemu zblíženiu došlo až v lete 1910. 13. júna sa konali zásnuby. *„Arcivojvoda Karol a princezná Zita mali mnoho spoločného: zbožnosť, zmysel pre povinnosť, sociálne cítenie, pochopenie pre chudobných, dobrosrdečnosť a humor.“*⁹

21. júla je Karol v Londýne. Píše Zite: *„Dnes som Ti už síce raz písal, ale píšem Ti ešte raz. Musím Ti to opakovať stále znova a znova, ako ma potešila dnešná návšteva v Ryde (v kláštore benediktínov, v ktorom bola Zitina stará mama z matkinej strany predstavenou a kde strávila Zita ako 16-ročná šesťmesačný študijný pobyt, pozn.). Putzi (sestra princeznej Zity, ktorá vstúpila k benediktínkam, pozn.) bola za veľkou mrežou a vyzerala tak priateľsky, tak nesmierne šťastná, že by jej každý musel závidieť. (Budem tak isto šťastný, keď Ťa opäť uvidím.) Hoci som ju poznal iba málo, správila sa ku mne ako sestra k bratovi - taká veselá, taká radostná. Mala obrovskú radosť z nášho šťastia ... Chýbaš mi tak veľmi, že mi chýba vlastne niečo zo mňa, a síce šťastie ...“*¹⁰

Tak sa stal 21. október 1911 ich svadobným dňom. Bol to jeden z najšťastnejších dní v živote cisárskeho páru. Arcivojvoda Karol mal 24 rokov, princezná Zita len 19. Spoločne strávili len jedenásť rokov spoločného, veľmi harmonického manželského života, z ktorého vzišlo osem detí.

Bolo to z každej strany príkladné spojenie, v znamení hlbkej vzájomnej lásky a dôvery. Zita bola milujúcou ženou, pevnou oporou, chápacou spoločníčkou a materinskou poradkyňou. Súčasne ale rešpektovala vo svojom mužovi autoritu vodcu. Onedlho po svadbe sa novomanželia vybrali na púť do Mariazellu. Rozhodli sa, že svoj manželský zväzok dajú celkom pod ochranu Panny Márie „Našej milej Panej Rakúska“. Úcta k Panne Márii sa počas ich života prejavila predovšetkým vernou modlitbou ruženca. Po svadbe pokračoval Karol vo svojej vojenskej kariére.

Utrpením pripravený na duchovný boj

K keď bol 28. júna 1914 arcivojvoda František Ferdinand so svojou manželkou zavraždený v Sarajeve, nastúpil 27-ročný arcivojvoda Karol ako nástupca trónu. Dvojnásobnou vraždou sprostredkovaná výzva Rakúska na vojnu so Srbskom znamenala začiatok ťažkého obdobia utrpenia pre celý svet a aj pre mladý pár Karola a Zitu.

Začalo sa to tým, že následníkovi trónu Karolovi napriek niekoľkonásobným pokusom cisár František Jozef neumožnil nahliadnúť do štátnej a vládnej činnosti. To isté urobil aj generál vedúcej vojenskej strany Conrad von Hötzendorf. Aj on ignoroval následníka trónu a zabránil mu v akomkoľvek praktickom vzdelaní v generálnom štábe. Arcivojvoda Karol mal za úlohu robiť iba inšpekcie vojska, udeľovať vyznamenania a informovať cisára o situácii na fronte, ktorá často vynášala na svetlo chybné rozhodnutia generála von Hötzendorfa. V tomto spravodajstve bolo vidieť Karolovu schopnosť bystrým rozumom opísať situáciu triezvo, lojálne a správne. Skutočný pohľad na všetky nešváry mal až vtedy, keď bol nakoniec preložený do Viedne, pretože generál Conrad von Hötzendorf sa chcel zbaviť dotieravého spravodajcu. Došlo však znova k snahám o jeho ďalšie preloženie. Tentoraz mal prevziať velenie on sám. Skúsenosti nadobudnuté vo vojne ho veľmi poznačili.

Mladý následník trónu bol vo vojne jediný spomedzi vedúcich zodpovedných osôb, ktorý bol na fronte osobne a ktorý sám prevzal aj strategickú zodpovednosť. Vo svojich rozhodnutiach sa ukázal ako mimoriadne podnetný, čo dokazujú aj nízke straty vojakov. Z bezprostrednej blízkosti poznal krutosť vojny so všetkým jej utrpením.

Gróf Peter Reverta, ako komorník cisárovnjej dobre informovaný očitý svedok z čias, keď bol Karol už cisárom, uisťuje: „Z vlastného pozorovania môžem povedať, že vzťah oboch manželov bol stále plný dôvery, nežný a srdečný.

Často som bol svedkom tejto srdečnosti, napríklad vtedy, keď musel cisár hovoriť pri oficiálnych príležitostiach – bola to vec, ktorú nemal rád. Tu som mohol pozorovať, ako mu cisárovná nežným spôsobom dodávala odvahy k takej nemilej povinnosti, a ako mala preňho potom rovnako nežné slová radosti a uznania.

Poverený niest' bremeno cisárskej koruny

21. novembra 1916 zomrel cisár František Jozef po 68-ročnom období panovania. Nový cisár Karol I. mal 29 rokov, jeho manželka Zita 24. Mladý pár mal už štyri deti. Prof. Alžbeta Kováčsová nám o ňom podáva takýto obraz: „Cisár František Jozef charakterizoval svojho synovca a následníka trónu ako ‘bystrého a plného dobrej vôle’. Posledný cisársky a kráľovský minister zahraničných vecí Ludwig von Flotow ho opísal ako ‘otvorenú hlavu’, nadpriemerne inteligentného, s obdivuhodnou pamäťou, schopného presne a podstatne zhrnúť výsledky zasadaní. Jeho denníky z Madeiry ho ukazujú ako veľmi disciplinovaného cholerika, prírodovedecky, geograficky a botanicky nanajvýš rozhladeného muža, otvoreného pre všetko nové, súcitiaceho s trpiacimi, schopného, so širokým rozhľadom, s nevnučujúcou sa zbožnosťou. Celkom odovzdaný do Božej vôle žil až do konca z vedomia svojej úlohy a poslania a bol pripravený preto nasadiť všetko, naozaj všetko.“¹²

22. novembra skoro ráno prevzal následník trónu vládne záležitosti a čoskoro potom hlavné velenie v armáde. S veľkou prísnosťou a disciplínou voči sebe pracoval odteraz mladý panovník neprestajne pre dobro svojich národov, postavil záujmy štátu nad záujmy rodiny, bol pripravený celkom sa obetovať pre svoj veľký cieľ, pre pokoj svojich národov.

Aj navonok sa mladý cisár ukázal na verejnosti inak, ako to bolo zvykom u cisárov: „V protiklade k neprístupnosti, k odmeranému pokoji, odstupu a absolútnej presnosti starého pána tu bolo teraz nové tempo, mobilita, náhlenie, prekvapenie a nepohodlie. Namiesto koňa jazdilo jeho veličenstvo automobilom, telefonoval s ministrami, zamestnancami a hodnosťarmi a používal výťah, dokonca otvorený výťah 'paternoster'. Zrazu sa objavil na jednom ministerstve a odstránil lajdáctvo, rýchlo zmenil niektoré príkazy a programy ... Znížený odstup, osobná kontrola zo strany panovníka a prispôsobenie sa cisárskej rodiny vojnovým podmienkam, jednoduchý životný štýl, ktorý vyjadroval identitu s obyvateľstvom trpiacim vojnou podporovalo kritiku zo strany šľachty, ktorej existencia bola počas stáročí poznačená dvorným služobníctvom, spoločnosťou a verejným divadlom ceremoniálu...“¹³ Vo všeobecnosti ľutovali „malého cisára“, zdôrazňovali jeho neskúsenosť v oblasti štátneho rozpočtu a neverili mu, že by bol schopný viesť ríšu v tejto ťažkej vojrovej situácii.

Prvé ministerstvo sociálnych vecí na svete

Cisár Karol sa musel ujať skutočne ťažkého dedičstva. V dvojitom štáte Rakúsko-Uhorsku sa nedali viac prehliadať príznaky rozpadu. Núdzna, hlad a bieda ako dôsledky vojny a nespokojnosti vo všetkých spoločenských vrstvách umožnili šírenie revolučných myšlienok a ničivých prúdov. Národnostný problém sa zviditeľnil a aj vonkajšia politická situácia bola veľmi ťažká. Panovník robil vo veľkom i v malom meradle všetko, čo bolo v jeho moci. Ako veľmi spolucítil s trpiacimi, ukazuje aj fakt, že napr. organizoval vojenské kuchyne, svoje kone uvoľnil pre verejný transport uhlia, navštevoval trpiacich a vlastným skromným životom dával výnimočný príklad kresťanskej lásky k blížnemu. Aj on so svojou rodinou žil z vojenských dávok. Mnoho malých udalostí svedčí o jeho súcitnom prístupe k ľuďom. Keď bol raz cisár Karol svojím autom na cestách, uvidel na kraji cesty starú ženu s ťažkým košom na chrbte. Ihneď jej kázal nastúpiť do vozidla a zaviezol ju domov. Inokedy sa zas osobne postaral o vojaka, ktorého nohy boli plné pluzgierov a rán. Zodpovedný lekár bol toho názoru, že vojak simuluje. Tu mu cisár kázal, aby si vyzul topánky a povedal: „Neverím, že by ste vy alebo ja s takýmito nohami boli pochodovali tak dlho ako tento muž. Dohliadnite na to, aby ho poslali na dovolenku.“¹⁴ Šofér generála von Hötendorfa, ktorý sám osobne zažil cisára na fronte, nám opísal veľmi peknú udalosť. Kúsok za dedinou Madonna di Campiglio „... kľáčala pani v čiernych smútočných šatách a držala v ruke list. Cisár mi ihneď prikázal zastaviť. Vystúpil z vozidla, pomohol žene vstať a spýtal sa, čo ju ťaží na srdci ...“ Vysvitlo, že jej manžel a dvaja synovia už padli vo vojne. „V strachu, že by mohla stratiť aj to posledné, čo mala, svojho najmladšieho 18-ročného chlapca, obrátila sa na cisára s prosbou, aby poslal jej syna domov. Cisár hneď súhlasil a sľúbil žene, že splní jej prosbu a že ešte v ten istý deň nariadi, aby bol jej syn trvale uvoľnený zo svojho regimentu.“¹⁵ A tak sa aj stalo.

Ako veriaci katolík nerobil žiadne rozdiely medzi svojimi národmi v pohľade na vierovyznanie. Mal takisto srdce pre židov, ktorých vyslancov na svojich cestách všade srdečne prijímal, ako aj pre mohamedánov v Bosne. Keď raz jeden moslimský vojak prechádzal okolo cisára, ktorého nespoznal, cisár mu daroval svoju desiatu, keď sa dozvedel, že vojak má pred sebou ešte štvorhodinovú cestu k svojej jednotke.

Tak nás vôbec neprekvapuje, že sa pod jeho vedením onedlho rozvinula pravá sociálna politika. Vzniklo prvé ministerstvo sociálnych vecí na svete s obsiahlym sociálnym programom.

„Budapešť bola osvetlená, kráľovský pár stál na terase hradu, obyvateľstvo plesalo. V narážke na Kvetnú nedeľu povedal kráľ svojej manželke ticho a bez akejkoľvek trpkosti: 'Dnes je to éľjen! Nech žije! Ako skoro však budú tak isto volať a žiadať moju hlavu.'“¹⁶
Cisárovná Zita

Pomazaný na kráľa

Rakúsko-Uhorsko bolo od roku 1867 dvojštátom s veľkou samostatnosťou oboch štátov. Mali spoločné vedenie – rakúskeho cisára, spoločné vojsko a zahraničnú politiku. Keď sa cisár Karol nechal 30. decembra 1916 korunovať na kráľa Maďarska, urobil to z politických, ale aj z náboženských dôvodov.

Cisárovná Zita spomína:

„Korunovanie malo pre neho výnimočný význam. Bola to preňho investitúra, ktorú uskutočnila Cirkev v Božom mene. Všetky povinnosti, ktoré služobník Boží pri tejto ceremónii pod prisahou sľúbil, prevzal v hlbokéj viere a urobil z nich svoj budúci životný program. Pri korunovácii zveruje Boh panovníkovi celý národ; odteraz mal žiť pre svojich podriadených, starať sa o nich, modliť sa za nich, trpieť za nich a posväcovať sa, aby ich mohol viesť k Bohu. Deň korunovácie bol v živote tohto Božieho služobníka veľkým okamihom, od ktorého šiel priamočiaro v ústrety Bohu.“¹⁷

Táto slávnostná ceremónia sa podobala zasväteniu. Cisár Karol chápal svoje kráľovstvo ako obraz jediného pravého kráľovstva Ježiša Krista.

Knieža pokoja

„Počas vojny som bol povoláný na trón otcov, snažil som sa viesť moje národy k pokoju, v pokoji som chcel a chcem byť spravodlivým a starostlivým otcom.“¹⁸ Tieto slová napísal cisár Karol do vyhlásenia 24. marca 1919. Cisár Karol vedel, že Rakúsko-uhorská monarchia môže prežiť iba uzavretím mieru a prostredníctvom reformných plánov. O to sa snažil rozličným spôsobom. Arcivojvodkyňa Alžbeta, dcéra cisára Karola, píše, že členovia vlády Prvej rakúskej republiky prehrabali po vojne všetky spisy, „aby sa dozvedeli, ktoré snahy o mier cisár nevyužil. Našli však toľko dôkazov snáh o mier, že ich nariadili – myslím, že to bol Renner – spáliť ...“¹⁹

Už vo svojom manifeste pri nastúpení na trón 22. novembra 1916 cisár povedal:

„... Chcem urobiť všetko pre to, aby som hrôzy a obete vojny zažehnal v najkratšom čase a svojim národom znovu navrátil tak chýbajúce požehnanie pokoja ...“²⁰

Od pápeža Benedikta XV. prišlo veľa výziev na nastolenie mieru a pokusov o zjednotenie. Spätne vidno, že cisár Karol bol skutočne jediným z vedúcich osobností, ktorý tieto výzvy aj prijal a vypracoval konkrétne návrhy na ich riešenie. Prostredníctvom svojho švagra Sixta sa pokúšal dosiahnuť uzatvorenie mieru s Anglickom a Francúzskom. Tieto snahy nakoniec v roku 1918 stroskotali tým, že ho oklamal jeho vlastný minister zahraničných vecí. Pápež mal byť sprostredkovateľom s Talianskom. Nemecko sa pokúšal cisár Karol získať sám, spoločne s nunciom Pacellim, neskorším pápežom Píom XII. Jeho plánom bolo po nastolení mieru utvoriť Rakúsko-Uhorsko ako Rakúsko-uhorskú konfederáciu, t.j. obnoviť zväzok samostatných štátov pod vedením jednej osoby. Toto viacjazyčné, kresťansky spravované štátne spojenie malo byť opevnením proti hroziacemu boľševizmu z Ruska a liberálnemu nacionalizmu z Nemecka. Existovali totiž snahy pripojiť Rakúsko-Uhorsko k Nemecku. Všetko však stroskotalo na odpore protivníkov, Talianska, Francúzska, Anglicka a Ruska, ktoré boli ovplyvnené slobodomurármi. Slobodomurárstvo pomenovalo v roku 1917 v Paríži svoj cieľ: zničiť katolícku, rakúsko-uhorskú monarchiu a vytvoriť Európu podľa predstáv francúzskej revolúcie.

Mier stroskotal aj na ctižiadosti oboch nemeckých generálov Hindenburga a Ludendorffa, ktorí sa dokonca ešte v roku 1918 nazdávali, že vojnu vyhrali, aj keď ju už vlastne prehrali. Posledné cisárove snahy o mier boli znemožnené tzv. „Sixtovou aférou“, v súvislosti s ktorou sa šírili ohovárania namierené proti cisárovi. Je vraj zbabelý a slabý, neinteligentný, závislý od svojej ženy a manipulovaný, okrem toho sukničár a pijan. Takéto fámy mali zničiť cisárov obraz medzi civilným obyvateľstvom a na fronte. Plán vyšiel. Tieto ohovárania pretrvávajú až dodnes.

V súvislosti s vojenskými rozhodnutiami cisára Karola sa až dodnes nepravdivo tvrdí, že v jednej vojnovej operácii nariadil použitie jedovatého plynu. Historik Dr. Martin Kugler vyvracia tieto obvinenia v článku z *Kath. net.* z 11. októbra 2004: „Hoci sa jedovatý plyn výslovne spomína až v Ženevskej konvencii v roku 1926, už na začiatku prvej svetovej vojny existovali hlasy, ktoré odmietli prinajmenšom jeho prvé použitie. Arcivojvoda Karol na juhovýchodnom fronte osobne zabránil použitiu takého bojového plynu ... Keď cisár Karol koncom roku 1916 prevzal moc a zodpovednosť, bolo používanie bojového plynu na všetkých stranách už bežné. V spomínanej operácii došlo 17. októbra 1917 zo strán spojených nemecko-rakúskych oddielov k použitiu bojového plynu, čo malo strašné účinky. Na základe hlavného nemeckého velenia pod vedením generála Belowa pri Isonzo a podľa celkovej situácie – v dôsledku naliehavej finančnej závislosti Rakúska od Nemecka existovalo v tomto čase prakticky už len spoločné nemecké vojenské vedenie, t.j. velenie Hindenburga a Ludendorffa – a preto je historicky neprípustné hovoriť o osobnej zodpovednosti monarchu za chemickú vojnu ...“

Nezlomná vernosť Bohu

Rok 1918 priniesol koniec vojny. Monarchia bola vojensky a hospodársky na dne. 11. novembra 1918 podpísal cisár Karol pod nátlakom národný manifest: „*Nepretržite preniknutý nemeniteľnou láskou ku všetkým mojim národom im nechcem stáť v ceste slobodného pokroku ... Zriekam sa celej vlády v štáte ...*“²¹ Zrieknutie sa účasti vo vláde preňho však nikdy neznamenalo – ako neskôr ešte raz výslovne písomne ujasnil – zrieknutie sa trónu a cisárstva, čo vnímal ako povolanie, ktoré mu zveril Boh. Pridržanie sa svojho cisárskeho povolania nebolo pre Karola v žiadnom prípade ctižiadostivá zadubenosť, ale výraz osobnej vernosti voči Bohu. Tento postoj vernosti Božiemu povereniu možno

lepšie pochopiť, keď ho porovnáme so situáciou nášho bývalého Svätého Otca. V médiách sme mohli znova a znova čítať a počuť, že vplyvné sily v Cirkvi už roky nútili bývalého pápeža, aby odstúpil. Avšak Ján Pavol II. povedal 17. mája 1995, deň pred svojimi 75. narodeninami: „Pred Kristovou tvárou obnovujem svoju pripravenosť slúžiť Cirkvi tak dlho, ako to On bude chcieť, pričom sa plne a celkom oddávam do Jeho svätej vôle. Jemu prenechávam rozhodnutie, ako a kedy ma z tejto služby bude chcieť prepustiť.“²² Tou istou vernosťou voči Bohu bol preniknutý aj cisár Karol, takže sa ani pod tlakom, ani dobrovoľne nesmel zbaviť Božského poslania. Cisár sa potom kvôli vyhrážkam vraždou presťahoval so svojou rodinou zo zámku Schönbrunn do Eckertsau východne od Viedne. To, že sa naďalej zdráhal odstúpiť, malo preňho za následok stratu vlasti, svojich národov a celého majetku.

Cisárovná o tom hovorí: „Aj v tejto situácii sa Boží služobník naďalej modlil každý večer *Te Deum* a kázal ho spievať i 31. decembra 1918 ako poďakovanie za všetko, čo so sebou priniesol končiaci sa rok. Navrhli mu, aby *Te Deum* tentoraz vynechal, avšak odpovedal, že v tomto roku bolo daných veľa milostí, za ktoré sa treba poďakovať. Vysvetlil, že mu práve v tomto roku dobrý Pán Boh daroval zvláštne znamenie svojej dobroty, áno, priam ho ňou zahrnul. Rok bol tvrdý, isto, ale mohol byť ešte aj oveľa tragickejší. A keď z Božej ruky vďačne prijímame dobré veci, tak by sme mali s tou istou vďačnosťou prijímať aj to, čo je bolestné. A napokon tento rok urobil koniec medzinárodnému krviprelievaniu.“²³

V marci 1919 ho nútili, aby opustil krajinu. Pod britskou ochranou našiel prístrešie so svojou rodinou predbežne vo Švajčiarsku vo vile Wartegg pri Rorschach a potom sa presťahoval do vily Prangins pri Ženevskom jazere. V tom čase mu slobodomurári viackrát sľubovali pomoc na znovuzískanie trónu, ak bude ochotný povoliť slobodnejšie zákonodarstvo v manželstve, liberálnejšiu školu a ak povolí slobodomurárov v Rakúsku. Služobník Boží odpovedal príkladne, že nemôže prijať z ruky diabla to, čo prijal od Boha. Zo Švajčiarska sa pokúšal v roku 1921 obnoviť svoju moc v Maďarsku. Urobil tak na opakované a výslovné prianie pápeža Benedikta XV., ktorý sa obával komunistického prevratu, a francúzskeho ministerského predsedu Brianda, ktorý sa staval proti nemeckej nadvláde.

Aj túžba maďarského národa po návrate kráľa bola stále silnejšia. Bol predseda právoplatným apoštolským kráľom Maďarska – Karolom IV. a zložil prísahu, že urobí všetko pre svoje národy. Avšak oba podniknuté pokusy – opäť prevziať vedenie krajiny – stroskotali kvôli ničivým zásahom a zrade muža, ktorý mu ešte v roku 1918 prisahal večnú vernosť – bol to správca ríše Horty z Maďarska.

Opustený všetkými

O druhom pokuse o prevzatie zodpovednosti ako kráľ Maďarska bol cisár Karol zajatý a spolu so svojou ženou vyhnaný na portugalský ostrov Madeira, odlúčený od svojich detí, odlúčený od svojich národov. Bolo to 19. novembra 1921. Až vo februári mohla cisárovná konečne priviesť deti na Madeiru. Pretože bol bez akýchkoľvek finančných prostriedkov, cisár strávil so svojou veľkou rodinou posledné týždne svojho života vo vlhkom letnom sídle na kopci nad hlavným ostrovným mestom Funchal. Svoju situáciu mohol zmeniť, ak by bol vyhlásil, že odstupuje. Tak by bol mohol disponovať aj so svojím majetkom a zvyšok života by mohol prežiť ako bohatý muž. To mu viackrát odporúčali aj niektorí členovia rodiny. No on na to odpovedal, že jeho kráľovská a cisárska koruna nie je na predaj. V pravom zmysle slova bol všetkými opustený. A predseda strávil

cisár Karol na Madeire ešte veľa hodín tým, že hľadal Bohom chcené riešenie pre svoju ríšu a pracoval na ústave pre nové Rakúsko.

V spomienkach detí boli posledné týždne strávené s otcom veľmi pekné, veľa času venoval ich vzdelaniu a výchove a tiež sa s nimi veľa modlil. Cisárovná Zita rozpráva: „Učil ich katechizmus, dejiny spásy, život Pána; robil všetko pre to, aby upriamil ich duše a ich ducha k Bohu. Tiež mal pekný zvyk, že už tých najmenších priniesol do kaplnky, aby ich zveril Pánovi.“²⁴

Klíma a nezdravé životné podmienky spôsobili, že ochorel. Pri nedostačujúcom lekárskom zaopatrnutí viedla choroba k smrti. Sám však vedel, že za všetkými dopusteniami v jeho živote a aj za týmto bolestným zomieraním stál nakoniec Boh.

S neopísateľne peknými slovami, slovami plnými hlbokkej viery obdarúval svojich drahých v posledných dňoch a hodinách svojho života: „Boh mi daroval milosť, že na zemi už neexistuje nič, čo by som mu nebol ochotný obetovať z lásky k nemu a pre blaho svätej Cirkvi.“²⁶

„Ó, môj Bože, tieto a všetky moje hriechy a nedokonalosti ľutujem z celého srdca, lebo som Ťa tým, môj Bože, urazil, Tebe som sa znepáčil!“ „Milý Spasiteľ, ochraňuj naše deti: Otta, Mädi, Roberta, Félix, Karl-Ludwiga, ... Ako to pokračuje ďalej?“ Cisárovná mu pomáha: „Rudolfa“, on pokračuje: „Rudolfa, Lotti a to celkom, celkom najmenšie. Zachovaj ich na tele i na duši, daj nech radšej zomrú než aby spáchali smrteľný hriech. Nech sa stane Tvoja vôľa. Amen.“²⁷

Potom si ešte raz pýtal sv. prijímanie. So slovami „Ježiš, Ježiš!“ zomrel cisár Karol I., posledný cisár Rakúska. Pri jeho zomieraní bol na jeho výslovné želanie najstarší syn Otto. On neskôr pri spomienke na túto hodinu píše: „Keď som ho videl v jeho posledný deň – v hodine pravdy – ..., vedel som, že jeho život bol úspešný. Pri pohľade na smrť človek už nemôže klamať sám seba. Človek zostane sám a to, čo si tu nahromadil, už neplatí. Keď človek predstúpi pred svojho Stvoriteľa, platí pred ním iba plnenie si povinností a dobrá vôľa. Boh nežiada od človeka, aby mu podával správy o víťazstve. Úspech dáva On. Od nás očakáva len to, aby sme dali maximum. Táto príučka, ako to chcel môj otec, mi zostala najcennejšou skúsenosťou do ďalšieho života.“²⁸

Život z viery

Zaznávaný cisár sa preukázal za čias svojho života ako jeden z najzriavejších zástupcov takzvanej habsburskej nábožnosti, ktorú, samozrejme, nežili všetci panovníci. Vo všeobecnosti však Habsburgovci chránili a bránili katolícku vieru a v národe podporovali zbožnosť. Vyplýva to pravdepodobne z vedomia, že Rakúsky dom dostal od Boha misijnú úlohu v kráľovstve i v cirkvi ako odmenu za náboženské zásluhy predkov, konkrétne za veľkého Rudolfa Habsburského.²⁹

O tomto praotcovi Habsburského domu (1218 – 1291) sa hovorí, že raz na ceste stretol kňaza, ktorý niesol sv. prijímanie zomierajúcemu. Zostúpil z koňa, kľakol si a koňa prenechal kňazovi. Keď ho kňaz chcel vrátiť späť, daroval mu ho so slovami: „Nemôžem jazdiť na koni, ktorý niesol môjho Pána.“³⁰

Cisár Karol bol hlboko eucharistický človek. Neprijatý, obetovaný, až na smrť odovzdaný, ale aj vzkriesený Kristus nebol pre neho predmetom zbožného rozjímania, ale vzorom hodným nasledovania a snahy dosiahnuť ho. Ako keby mal predtuchu cesty, ktorá ho čakala, cisár sa

často modlieval a rád rozjímal nad krížovou cestou a vždy nosil pri sebe svoj kríž, s ktorým aj zomrel. Prosil o ochranu a o pomoc svojich svätých národných patrónov a miloval sv. Jozefa ako svojho osobného ochrancu, ktorému zasvätil sám seba i celú svoju rodinu. Najväčšiu úctu však preukazoval Srdcu Ježišovmu. To sa odzrkadľovalo v jeho snahách a v skromnosti, добрote a uzmierovaní. Avšak druhí si to vysvetľovali ako jeho slabosť.

Cisárovná Zita žila ešte 67 rokov a nikdy nebola v inom než v čiernom. Ako jej manžel predpovedal niekoľko dní pred svojou smrťou, po jeho smrti našla útočisko v Španielsku. Španielsky kráľ jej povedal, že pochopil, že musí poskytnúť azyl jej i jej deťom, aby sa jemu a jeho rodine nevodilo tak isto ako cisárovi. Ďalšie zastávky v jej živote boli Belgicko, Amerika a Kanada. Od roku 1962 žila vo Švajčiarsku. Ako keby sa voči cisárovnej neboli dopustili dosť bezprávia, do roku 1982 jej odmietali vstup do Rakúska.

14. marca 1989 zomrela cisárovná Zita vo veku nedožitých 97 rokov v Zizerse vo Švajčiarsku. Je pochovaná v krypte kapucínov vo Viedni, jej srdce odpočíva vedľa srdca jej muža v Kláštore Muri vo Švajčiarsku. Z ich ôsmich detí ešte štyri žijú. Cisársky pár má 28 vnúčat a 101 pravnúčat.

Cez utrpenie ku sláve

*T*ak ako každý naozaj svätý kráľ tu na zemi, aj cisár Karol dostal milosť mať účasť na Ježišovej trňovej korune. Na Madeire – Ježišovi hlboko pripodobnený v jeho opustenosti všetkými – položil svoj život ako zmiernu obeť za svoje národy. A urobil to vedome. Navonok jeho život zlyhal. Nepodarilo sa mu darovať svojim národom tak veľmi túžený mier. Monarchia sa rozpadla a cisárovou smrťou sa skončilo rakúske cisárstvo, ktoré trvalo vyše 600 rokov. Ale jeho blahorečením 3. októbra 2004 pápežom Jánom Pavlom II. bol Karol tým istým národom darovaný späť ako „cisár pokoja“, ktorého pôsobenie skrze jeho moc orodovania siaha teraz ďaleko za jeho dobu a aj ďaleko za hranice jeho krajiny. Proroctvo svätého pápeža Pia X. sa splnilo. Stal sa odmenou pre svoje národy. Odkiaľ bral cisár Karol silu k životu, ktorý bol napriek neúnavnej snahe poznačený neúspechom, sklamaním, ohováraním, zradou a nakoniec vyhnanstvom?

Snáď nám to najlepšie prezradia jeho vlastné slová, ktoré povedal v deň smrti svojej manželke: „... Teraz ti chcem povedať vo všetkej jasnosti, ako to vidím: Všetka moja snaha smeruje k tomu, aby som tak jasne, ako je to len možné, vo všetkom plnil Božiu vôľu a plnil ju tak dokonale, ako je to len možné.“ Po určitom čase dodal: „*Len nešomrať!*“³¹

Tomuto heslu zostal verný až do krajnosti: nielen keď bol s Kristom na vrchu Tábor, ale aj vtedy, keď s ním mal ísť krížovou cestou na Kalváriu.

Pramene: AMBROSI, Andrea, Kaiser und König Karl aus dem Hause Österreich. Krátka biografía z aktov procesu blahorečenia (1887-1922), St. Pölten 2004. (citáty č. 11, 17, 19, 21, 25)

BRANDMAYR, Franz Xaver, Heilige sind auch nur Menschen. Lebensgeschichten, die Mut machen, München 2004. (citát č. 32)

GELMI, Josef, Der letzte Kaiser Karl I. (1887-1922) und Tirol, Brixen 2004.

DEMMELE, Eva, Kaiser Karl I. „Selig, die Frieden stiften ...“ Die Biographie, Wien 2004. (citáty č. 8, 27, 30)

KOVÁCS, Elisabeth, Untergang oder Rettung der Donaumonarchie? 1. zväzok: Die österreichische Frage. Kaiser und König Karl I. (IV.) und die Neuordnung Mitteleuropas (1916-1922), Wien 2004. (citáty č. 1, 2, 4, 6, 7, 9, 13, 16, 20)

KOVÁCS, Elisabeth (Hg.), Untergang oder Rettung der Donaumonarchie? 2. zväzok: Politische Dokumente zu Kaiser und König Karl I. (IV.) aus internationalen Archiven, Wien 2004. (citáty č. 10, 28)

KOVÁCS, Elisabeth, Prednáška 2. feb. 2004 vo Viedni: Neue Forschungen und Ergebnisse zu Kaiser und König Karl I. (IV.). (citát č. 12); KOVÁCS, Elisabeth, Prednáška 3. mája 2004 v Altöttingu: Der verkannte Kaiser.

MIKRUT, Jan (Hg.), Kaiser Karl I. (IV.) als Christ, Staatsmann, Ehemann und Familienvater, Wien 2004. (citáty č. 5, 14, 15, 23, 24, 26, 29, 31);

Hľadal pokoj a našiel ho v Bohu. Kalendár 2005 s fotkami a textami pri príležitosti slávnosti blahorečenia cisára Karola I. v Ríme. (citáty č. 3, 18)

Kazachstan – bohatá krajina a predsa tak chudobná

Po prvýkrát Vám chceme, milí priatelia a dobrodinci, predstaviť našu misijnú stanicu v Astane. Astana je hlavným mestom najväčšej krajiny strednej Ázie, ležiacej na krajnom severovýchode. Kazachstan, ktorý s obľubou nazývajú aj „brána do Číny“, je päťkrát väčší ako Francúzsko. V tejto obrovskej krajine žije 17 miliónov ľudí asi 130 rôznych národností: Rusi, Kazachovia, Ukrajinci, Nemci, Uzbekovia, Tatári, Turci, Bielorusi, Kórejčania, Čečeni atď'. Hoci je krajina bohatá na nerastné suroviny, následkom komunizmu vládne všade bieda a veľká chudoba.

*P*red vyše dvoma rokmi sme prišli my sestry na pozvanie arcibiskupa a metropolitu Msgr. Tomáša Petu do Astany. V čase Stalinovej vlády boli státisíce ľudí, predovšetkým bývalí Nemci z povodia Volgy, v nákladných vlakoch odvečení do stepí Kazachstanu. Väčšina obyvateľov krajiny sú potomkovia tých, ktorí tieto deportácie prežili. Katolíci, protestanti a ortodoxní prišli spolu do tejto cudzej krajiny a museli bojovať o prežitie. Preto sa často - napriek odlišnému vierovyznaniu - stali priateľmi. To má ešte aj dnes veľmi pozitívne účinky. Tak je tu napríklad vzťah medzi katolíckou a rusko-ortodoxnou cirkvou oveľa priateľskejší než v Rusku. Aj spolunažívanie s moslimami je bezproblémové. Od poslednej veľkej vystaňovaleckej vlny ruských Nemcov do starej vlasti tu žije iba niekoľko desaťtisíc katolíkov a je tu už len jeden jediný kňazský seminár. Kto tu pracuje ako misionár, vykonáva prácu priekopníkov – na pôde, ktorá je presiaknutá krvou mučeníkov.

My dnes bývame v bývalom prvom katolíckom „kostole“ mesta, kde sa veriaci počas prenasledovania potajomky stretávali pri modlitbe a svätej omši. Samozrejme, nie je to kostol v našom ponímaní. Kresťania ho jednoducho nazývali „kostolný dom“, pretože je to naozaj jednoduchý, malý domček na okraji mesta, ktorý ešte aj dnes slúži ako „kostol“. Keď pápež Ján Pavol II. v septembri 2001 navštívil Astanu, slávil v jurte, v typickom kazašskom okrúhlom stane, svätú omšu (pozri Víťazstvo Srdca č. 26). Túto jurtu potom postavili znovu na pozemku pri starom kostolnom dome. V budúcnosti by sa mala stať miestom stretania ľudí všetkých národov. Biskup Tomáš Peta zveril toto centrum „Matke všetkých národov“ a nám sestrám ho dal na starosť.

Naš všedný deň v misii

*P*re misionára je najdôležitejšia modlitba. To je našou prvoradou úlohou. Pretože len ten, kto hľadá jednotu s Bohom, dokáže priniesť Božiu lásku k ľuďom. Denne nám ľudia predkladajú veľa problémov, ktoré však často nevieme riešiť. Tu sa človek môže iba modliť a na kolenách prosiť Boha o pomoc.

*T*úto skúsenosť mal aj arcibiskup Tomáš Peta, a preto vo svojej katedrále v roku 2002 zriadil kaplnku s večnou poklonou. Vo dne - v noci prichádzajú veriaci z celej jeho diecézy a venujú Pánovi zakaždým hodinu poklony na úmysly diecézy a celosvetovej Cirkvi.

*H*oci je Astana hlavným mestom, žijeme tu na okraji mesta ako na chudobnej dedine. Deti, o ktoré sa staráme, vyrastajú v okolí – na periférii, v najchudobnejších mestských častiach. V barakoch majú stiesnený životný priestor, žijú väčšinou v katastrofálnych rodinných podmienkach. Keďže cesty nie sú spevnené – nehovoriac o asfalte, v mokrom ročnom období, keď prší alebo keď sa topí sneh, sa musia brodiť blatom a špinou. Len málo z nich má dobré topánky, a tak k nám prichádzajú často s mokrými, špinavými nohami. Žiaľ, je tu aj jeden zlozvyk – vynášať smeti jednoducho na ulicu. Teda niet divu, keď sú deti a mladí takmer neustále chorí. K tomu sa pridružuje ešte alkohol a drogy, po ktorých siahajú už desaťroční.

*V*ychovávateľa v domovoch sú plne vyťažení, alebo sa svojich snáh po mnohých sklamaníach už vzdali. Čo deti z brutality nezažili vo vlastnej rodine, to vidia vo filmoch, keďže v domovoch nie je čas, aby sa im mohol niekto stále venovať.

My sestry pravidelne navštevujeme aj dva detské domovy, rozprávame o Božej láske, o svätých a snažíme sa deťom pomôcť, aby sa pri nezhodách nezačali hned biť, ale aby si odpustili a správali sa k sebe láskyplnejšie. Aj hra a modelovanie im robí veľkú radosť. Kto chce, môže robiť aj rôzne ručné práce. Väčšie dievčatá sa práve učia vyšívaf. Zážitok z toho, že vyrobia niečo pekné a navzájom si pomôžu, vynáša na svetlo aj ich dobré vlastnosti. Žiaľ, je to len niekoľko málo hodín, ktoré im môžeme venovať. Avšak dôverujeme Božej milosti, aby aj tieto hodiny poznačili ich život. Predovšetkým spoločná modlitba a spev premieňa atmosféru v domove – aspoň na krátky čas.

*V*elkú obľubu si u malých i veľkých získal malý Ježiško. Na Vianoce mohlo vziať každé dieťa sochu Ježiška do náručia a pobožkať ho. To niektorých tak veľmi oslovilo, že viaceré deti nás, sestry, ešte aj v pôste prosili: „Ukážete nám Ježiška? Je taký zlatý!“

*S*r. Salesia rozpráva: „Hoci niekedy musíme byť aj prísne, deti si nás aj napriek tomu veľmi obľúbili a mnohé z nich nám hovoria ‚mama‘. Keď som im raz rozprávala o modlitbe, prišlo ku mne dievčatko a oprelo sa mi o kolená. Isto hľadala bezpečie. Chlapci sa naproti tomu hanbia prejaviť nežnosť, a tak sa jeden tej malej posmieval. Preto som aj jeho pohladila po hlave a povedala som: ‚Veď každý predsa potrebuje mamu, aj ty!‘ Preto sa snažíme viesť deti čo najskôr k Panne Márii. Nech sa ona pre každého jedného stane jeho osobnou Mamou.“

*S*triedavo chodíme do okolitých dedín a robíme tam katechézu. Niektoré deti sa nevedia nasýtiť rozprávania o Ježišovi. Niektoré z nich pripravujeme na krst, iné na prvé sväté prijímanie. Mnohé deti pochádzajú z úplne neveriacich rodín a o Bohu nikdy nič nepočuli. Viac vyrastajú na ulici než v rodine. O to väčšou útechou je pre nás potom cítiť, že tieto deti majú priam smäd po pravdách viery.

*T*oho času sa staráme o Natašu, 30-ročnú matku, ktorú jej „priatelia“ v zime brutálne zbili a nechali ju ležať na ulici. Pretože bola naozaj krutá zima, aká tu býva, odmrzli jej prsty na ľavej ruke, takže ich bolo treba všetky amputovať. Hoci je na tom Nataša veľmi zle, ani len jej vlastná sestra s ňou nechce mať nič do činenia. V takýchto prípadoch nájdú ľudia konkrétnu pomoc a lásku len u misionárov. Nataša nie je ojedinelý prípad a snáď si viete predstaviť, koľko času a lásky táto úbohá žena potrebuje. K našej práci patrí aj práca v kancelárii kúrie v Aстане. Na želanie arcibiskupa Tomáša Petu k nám príde čoskoro sr. Mária Gabriella zo Šerbaktov, aby pracovala ako sekretárka pre kazašskú biskupskú konferenciu.

Áno, v tejto obrovskej misijnej oblasti by bolo potrebných ešte veľa misionárov. Preto Vás prosíme, milí čitatelia, modlite sa spolu s nami za nové povolania!

*P*ápež Ján Pavol II. mal už vlastne ako dieťa mimoriadny vzťah k cisárovi Karolovi. Jeho otcovi, ktorý bol vojakom, bolo dopriate, že stretol osobne svojho panovníka. Cisár bol tak veľmi dojatý Wojtylovou hlbokou vierou, že ho vymenoval za dôstojníka. Vo vďačnej spomienke na toto pozdvihnutie dal pyšný otec svojmu druhorodenému synovi meno „Karol“.

Ako vdova spoznala cisárovná Zita osobne na jednej súkromnej audiencii Karola Wojtylu ako pápeža Jána Pavla II. Na prekvapenie všetkých nepozdravil Svätý Otec Zitu predpísanými slovami „kráľovská výsosť“, ale:

*„Pozdravujem cisárovnú
môjho otca!“*